

¹ Katedra Ekonomiki i Organizacji Agrobiznesu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie,
ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin,
e-mail: janzuba@o2.pl

² Doktorantka Wydziału Ekonomicznego UMCS w Lublinie
e-mail: mariazuba@wp.pl

JAN ZUBA¹, MARIA ZUBA²

Ocena działalności stowarzyszeń agroturystycznych zintegrowanych i niezintegrowanych regionalnie

Assessment of agro-tourist associations both integrated and
not integrated regionally

Streszczenie. Badanych było za pomocą wywiadu ankietowego 41 stowarzyszeń agroturystycznych w okresie trzech lat. 21 z nich było członkami regionalnych stowarzyszeń agroturystycznych (1 grupa badawcza). Drugą grupę stanowiły stowarzyszenia (20) nienależące do regionalnych związków agroturystycznych. Pierwsze stowarzyszenia miały średnio mniej swoich członków w porównaniu z tymi drugimi, które były liczniejsze. Stowarzyszenia należące do związków regionalnych w badanym okresie zwiększyły liczebność swoich członków tylko o 9,7%, w tym gospodarstw agroturystycznych o 3,9%. Przyrost liczby członków stowarzyszeń agroturystycznych nienależących do związków regionalnych wynosił 24,1%, w tym gospodarstw agroturystycznych aż 42,0%. Stowarzyszenia należące do związków regionalnych przejawiały mniejszą aktywność w zakresie prowadzenia liczby usług w porównaniu z drugą grupą. Średnia liczba prowadzonych usług rocznie przez jedno stowarzyszenie z pierwszej grupy wynosiła od 18,4 do 26,3, a z drugiej grupy od 23,4 do 52,9. Poziomy natomiast samoocen obu badanych grup stowarzyszeń w zakresie jakości prowadzonych 23 rodzajów usług były bardzo zbliżone.

Słowa kluczowe: stowarzyszenia agroturystyczne, integracja, regionalne związki stowarzyszeń agroturystycznych, ocena działalności

WSTĘP

Z ponad 120 stowarzyszeń agroturystycznych w Polsce 56 jest zrzeszonych w Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” (PFTW „GG”). Powstała ona w 1986 r. i jest największą organizacją agroturystyczną [Balińska 2006]. PFTW „GG” jest właścicielem systemu kategoryzacji wiejskiej bazy noclegowej, współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej oraz organizacjami specjalistycznymi.

mi. Ponadto jest ona członkiem EUROGITTES (Europejskiej Fundacji Agroturystyki i Turystyki Wiejskiej) [Balińska 2006].

Zdecydowana większość badanych stowarzyszeń (81,3%) należących do PFTW „GG” brała aktywny udział w jej działalności. Tak wysoki przejaw wypełniania obowiązków i praw członkostwa przez te stowarzyszenia świadczy, że tę formę integracji one popierają i ma ona szansę rozwoju [Zuba i Zuba 2007]. Ponadto zdecydowana większość z nich (81%) widziała potrzebę przekonania stowarzyszeń agroturystycznych ze swojego województwa niebędących członkami federacji do wstąpienia do niej. Wyniki przytoczonych badań potwierdzają, że analizowana federacja agroturystyczna stwarza szeroką płaszczyznę integracji i rozwoju agroturystyki w kraju [Zuba i Zuba 2007].

Oprócz trójczłonowego modelu agroturystyki (gospodarstwa agroturystyczne, ich stowarzyszenia i ogólnopolska federacja agroturystyczna) w niektórych regionach naszego kraju (na Lubelszczyźnie, Podkarpaciu, Warmii i Mazurach oraz innych) występuje dodatkowy jej człón w postaci związku stowarzyszeń agroturystycznych. Ta forma integracji agroturystyki jest zgodna z ogólnymi tendencjami (m.in. integracji i koncentracji) występującymi w całej gospodarce. Związek ten jest ukierunkowany na integrację poziomą stowarzyszeń agroturystycznych i rozwój agroturystyki w makroregionie w ścisłym związku z jego specyficznymi walorami i przyjętą strategią rozwoju m.in. w wymiarach ekonomicznym, społecznym, ekologicznym, kulturowym, oświatowym, turystycznym, gospodarczym, materialnym, przestrzennym, organizacyjnym i innym. Podobny pogląd wyrażają też inni autorzy [Kurtyka 2006, Pomianek 2006, Tyran 2006].

Celem niniejszej pracy jest analiza wybranych działalności stowarzyszeń agroturystycznych zintegrowanych i niezintegrowanych w związki regionalne oraz odpowiednie porównanie uzyskanych wyników badań i ich ocena. Uzyskane wyniki badań mogą być inspiracją do ich kontynuowania oraz mogą być wykorzystane w praktyce do poprawy efektywności zarządzania agroturystyką w regionach i tym samym do jej rozwoju.

MATERIAŁ I METODY

Materiał źródłowy stanowią odpowiedzi 41 stowarzyszeń agroturystycznych udzielone w kwestionariuszach ankiet. Ankiety te wysłano do wszystkich stowarzyszeń agroturystycznych w Polsce, których adresy można było dokładnie ustalić na początku 2004 r. W sumie wysłano ankiety do 81 stowarzyszeń. Treści merytoryczne pytań do opisanego odpowiednich elementów organizacji i działalności badanych stowarzyszeń agroturystycznych określono na podstawie ich statutów. Kwestionariusz ankiety z pytaniami obejmował dwa obszary badań. Pierwsza część dotyczyła organizacji, działalności stowarzyszenia oraz samooceny jego dokonań. Tą część stanowiło 28 pytań. Przedmiotem drugiej części ankiety były pytania dotyczące działalności związku regionalnego stowarzyszeń agroturystycznych i oceny ich działalności. Ponadto ta część obejmowała pytania związane z motywami przystąpienia lub nieprzystąpienia stowarzyszenia do związku. Tę część ankiety stanowiło 12 pytań. Badania obejmowały lata 2001–2003. Pytania niemal w całości miały formę zamkniętą. Przy ich konstruowaniu korzystano z konsultacji socjologa. W pracy stosowano metody analizy i syntezy, w tym korzystano z metod porównawczych, statystycznych i tabelaryczno-opisowych.

WYNIKI

Liczbowo badane grupy stowarzyszeń należących i nienależących do regionalnych związków agroturystycznych były niemal wyrównane (odpowiednio 21 i 20 stowarzyszeń). Przeciętne jednak stowarzyszenie z pierwszej grupy w porównaniu odpowiednio ze stowarzyszeniem grupy drugiej zrzeszało mniej członków. Ponadto to pierwsze w analizowanym okresie zwiększyło liczebność swoich członków tylko średnio o 9,7%, w tym gospodarstw agroturystycznych o 3,9%. Odpowiednio przeciętne stowarzyszenie z niezwiązkowej grupy drugiej zwiększyło liczebność swoich członków średnio o 24,1%, w tym gospodarstw agroturystycznych aż o 42,0%. Stąd udział gospodarstw agroturystycznych w strukturze członków stowarzyszeń zintegrowanych regionalnie w badanym okresie zmalał z 83,8% do 78,3%, a w drugiej grupie stowarzyszeń analogiczny udział gospodarstw agroturystycznych odpowiednio wzrósł z 72,6% do 83,2%. Liczba gospodarstw, które wystąpiły w badanym okresie ze stowarzyszeń pierwszej grupy wyniosła 149, a drugiej 94 (tab. 1).

W badanym okresie przeciętne stowarzyszenie agroturystyczne należące do związku regionalnego zwiększyło średnio liczbę świadczonych usług w roku z 18,4 do 26,3, a z drugiej grupy z 23,4 do 52,9 usług. Tym samym poziomy rozpatrywanego wskaźnika aktywności działalności z pierwszej grupy stowarzyszeń były znacznie niższe niż z drugiej (tab. 1).

Tabela 1. Ilościowa charakterystyka badanych stowarzyszeń agroturystycznych należących i nienależących do innych organizacji o charakterze związków regionalnych
Table 1. Quantitative characteristics of surveyed agro-tourist associations belonging and not belonging to other regional unions

Wyszczególnienie Specification	Stowarzyszenia agroturystyczne Agro-tourist associations					
	należące do związków belonging to unions			nienależące do związków not belonging to unions		
	rok – year			rok – year		
	1	2	3	1	2	3
Liczba członków w stowarzyszeniach Number of members in associations	838	917	919	819	938	1016
w tym – including gospodarstw agroturystycznych agrotourist households	698	742	725	595	729	845
Liczba gospodarstw agroturystycznych, które wystąpiły lub zostały wykluczone ze stowarzyszeń Number of agro-tourist households which left or were excluded from associations	25	68	56	19	35	40
Suma świadczonych usług przez stowarzyszenia The sum of services rendered by associations	386	437	553	468	840	1057

Tabela 2. Rozkład samooceny stowarzyszeń agroturystycznych w zakresie wypełniania przez nie zadań statutowych w badanych grupach
 Table 2. An arrangement of self-opinions of agro-tourist associations about realizing statutory tasks in surveyed groups

Lp. No.	Zadanie Task	Stowarzyszenia agroturystyczne Agro-tourist associations													
		należące do związków z własnymi ocenami belonging to unions with self-esteems					nie należące do związków z własnymi ocenami not belonging to unions with self-esteems					ocena – mark			
		4,5	4	3,5	3	2	5	4,5	4	3,5	3				
		5													
1	Propagowanie w środowiskach wiejskich koncepcji organizowania wypoczynku w formach właściwych dla agroturystyki jako alternatywnego lub podstawowego źródła dochodu Popularization of rest concept in forms adequate for agro-tourism as alternative or basic income source in rural areas	5	4	9	0	3	0	3	0	8	1	6	3	1	1
2	Określanie i kontrolowanie standardu bazy noclegowej i żywieniowej Defining and controlling of accommodation base standard	1	3	7	4	5	1	3	1	7	3	4	2		
3	Określanie i kontrolowanie standardu zasad kształtowania cen dla gospodarstw organizujących wypoczynek w formach właściwych dla agroturystyki, pragnących być członkami stowarzyszenia Defining and controlling of prices standard for households organizing rest in forms adequate for agro-tourism which want to join association	1	3	6	3	6	2	0	2	13	1	2	2		
4	Pomaganie członkom stowarzyszenia w przygotowaniu bazy i warunków wypoczynku dla gości w formie poradnictwa merytorycznego, szkolenia oraz wymiany doświadczeń Help to association members with preparing the rest base and conditions for guests in the form of advisory, training and experiences exchange	10	4	4	1	1	1	8	4	4	2	1	1		

5	Pomaganie członkom stowarzyszenia w podatkowo-prawnych kwestiach związanych z organizowaniem i prowadzeniem wypoczynku a także w rozwiązywaniu ewentualnych sytuacji konfliktowych z gośćmi Help to association members with legal problems regarding organizing and running rest as well as solving possible conflicts with guests	4	5	8	1	3	0	5	3	10	1	0	1
6	Organizowanie i rozpowszechnianie informacji o możliwościach wypoczynku w gospodarstwach gościnnych członków stowarzyszenia Organizing and spread of information about rest opportunities in associations' member households	7	4	8	1	1	0	9	3	7	0	0	1
7	Koordynowanie działań i poczynań członków stowarzyszenia w zakresie usług przez nich świadczonych Coordinating of association members' activity within rendered services	2	3	8	2	6	0	2	1	8	2	6	1
8	Ochrona wspólnych interesów członków stowarzyszenia i reprezentowanie tych interesów na zewnątrz Protection of association members' common interests and representing them outside	5	2	10	1	2	1	5	3	10	0	1	1

Każde stowarzyszenie agroturystyczne w programie podstawowego działania (zapisane w statucie) posiada określone zadania, których realizacji podejmuje się zarząd tego stowarzyszenia. Stąd samoocena zarządów badanych stowarzyszeń w zakresie wypełniania przez nie poziomów zadań statutowych pozwala określić, które kierunki prowadzonych działań były realizowane na zadowalającym poziomie, a które wymagają dodatkowo większego zaangażowania. Zakres ocenianych zadań obejmował osiem podstawowych zagadnień (tab. 2). Średnie poziomy ocen (w skali sześciostopniowej) w badanych grupach stowarzyszeń były różnicowane.

W grupie stowarzyszeń należących do związków regionalnych najniższą średnią ocenę otrzymała trzecia grupa zadań (3,57), z zakresu koordynowania i kontrolowania cen za usługi w gospodarstwach agroturystycznych. Nisko ocenione zostały również w tej grupie stowarzyszeń zadania z zakresu określania i kontrolowania standardu bazy noclegowej i żywieniowej swoich członków świadczących usługi agroturystyczne (średnia ocena 3,69). Ci sami oceniający najwyżej zaś ocenili czwartą grupę zadań z zakresu poradnictwa merytorycznego, szkoleń i wymiany doświadczeń (średnia 4,40).

W grupie stowarzyszeń nienależących do związków regionalnych najniższą średnią ocenę (3,58) uzyskała siódma grupa zadań z zakresu koordynacji usług świadczonych przez członków tych stowarzyszeń. Nisko oceniono też w tej grupie realizację zadań nr 2 (średnio na 3,70) i nr 3 (ocena 3,73). Najwyższą zaś ocenę (średnio 4,43) uzyskała szósta grupa realizowanych zadań z zakresu promocji agroturystyki (tab. 2).

Polskie stowarzyszenia agroturystyczne w warunkach gospodarki rynkowej o coraz wyższej konkurencji w celu uatrakcyjnienia swojego rejonu skazane są na ciągłe poszerzanie i pogłębianie asortymentu atrakcji (zakresu rodzajów atrakcji i odpowiednio ich liczby) przygotowanych dla turystów. Rozpatrywane stowarzyszenia do tego kierunku działań winny czerpać wzorce z rozwiniętych turystycznie krajów, a także i regionów naszego kraju. Podobnego zdania są też: Balińska i Kurtyka [Balińska 2006, Kurtyka 2006]. W tym zakresie stowarzyszenia te mogą korzystać z zasad i praktyki marketingu społecznego [Drejerska 2005].

Udział turystów w zorganizowanych przez stowarzyszenia usługach turystycznych dostarcza im wiele atrakcji i znacząco podnosi jakość ich wypoczynku. Stąd w tabeli 3 przedstawiono stopnie zaangażowania badanych grup stowarzyszeń w organizację poszczególnych rodzajów usług rekreacyjno-turystycznych. Z danych tych wynika, że stowarzyszenia agroturystyczne należące do ich odpowiednich związków na początku okresu badań nie organizowały sześciu spośród 28 analizowanych rodzajów usług rekreacyjno-turystycznych, a na końcu tego okresu nie organizowały pięciu rodzajów usług. Druga grupa badanych stowarzyszeń natomiast w pierwszym roku nie organizowała 7 analizowanych rodzajów usług, a w roku trzecim tylko 5 rodzajów.

W grupie stowarzyszeń należących do związków najczęściej stowarzyszeń zaangażowanych było w organizację kolejno następujących usług: 4, 1, 25, 19 i 15. Natomiast w drugiej grupie stowarzyszeń (niezwiązkowych) najczęściej uczestniczyło w organizacji kolejno następujących numerów usług: 1, 4, 15, 19 i 25. W sumie w organizowaniu tych pięciu rodzajów usług (1, 4, 15, 19 i 25) w całym okresie badań zaangażowanych było z pierwszej grupy stowarzyszeń (związkowych) 42,1% ich ogólnej liczby, a z drugiej grupy stowarzyszeń (niezwiązkowych) zaangażowanie to wynosiło 48,8% ogółu organizatorów. Tym samym organizacją pozostałych 18 rodzajów usług rekreacyjno-turystycznych zajmowało się z pierwszej grupy stowarzyszeń 57,9%, a z drugiej – 51,2% stowarzyszeń. W sumie stowarzyszenia zorganizowane w związki w badanym

okresie zwiększyły zakres swojego zaangażowania poprzez zwiększony udział z 94 do 107 w organizacji analizowanych rodzajów usług, tj. o 13,8%. Stowarzyszenia niebędące w związkach zwiększyły natomiast analizowane zaangażowanie o 34,5% (tj. z liczby 84 do 113 stowarzyszeń). Tym samym można oszacować, że średnio stowarzyszenie agroturystyczne będące członkiem swojego związku organizowało 4,5 rodzajów analizowanych usług w pierwszym roku badań i odpowiednio 5,1 w roku trzecim. Z drugiej grupy stowarzyszeń niezwiązkowych analizowany wskaźnik wynosi odpowiednio 4,2 i 5,7 rodzajów usług w badanych latach.

Tabela 3. Liczba stowarzyszeń agroturystycznych świadczących różne rodzaje usług w badanych grupach

Table 3. The number of agro-tourist associations rendering different services in surveyed groups

Lp. No	Usługi – Services	Stowarzyszenia agroturystyczne Agro-tourist associations					
		należące do związków belonging to unions			nienależące do związków not belonging to unions		
		rok – year					
		1	2	3	1	2	3
1	Festyny – Picnics	8	10	10	12	13	13
2	Festiwale – Festivals	0	0	0	2	4	3
3	Zjazdy – Congresses	6	6	6	4	5	5
4	Spotkania – Meetings	10	11	11	9	10	13
5	Planery – Out-door meetings	7	6	7	2	3	3
6	Widowiska – Spectacles	1	2	2	1	1	2
7	Przeeglady – Parades	2	1	2	2	3	3
8	Turnieje – Tournaments	1	2	1	2	3	4
9	Rajdy – Rallies	1	1	1	2	2	2
10	Zawody – Competitions	2	3	2	0	1	2
11	Koncerty – Concerts	3	3	3	0	1	1
12	Loty – Flies	0	0	0	0	0	0
13	Wyścigi – Races	0	1	1	0	0	0
14	Jazdy – Drives	3	3	3	2	2	2
15	Kuligi – Sledging avalcades	5	7	8	9	11	10
16	Złazy – Climb downs	0	0	0	0	0	0
17	Polowania – Huntings	1	1	1	3	4	3
18	Splywy – Canoeing	5	5	5	3	4	7
19	Wędkowania – Fishing	8	6	8	7	10	9
20	Letnie szkoły – Summer schools	3	3	4	2	3	3
21	Akademie – Academies	0	0	0	0	0	0
22	Muzea – Museums	0	0	0	4	4	4
23	Pokazy – Shows	4	4	5	6	6	7
24	Miodobrania – Honey harvest	4	4	4	2	2	2
25	Grzybobrania – Mushrooming	8	7	9	6	8	8
26	Zbiory – Harvests	4	4	4	0	0	0
27	Zbiórki pomocowe – Aid hut rounds	2	1	3	1	1	1
28	Inne – Others	6	7	7	3	5	6
Suma – Total		94	98	107	84	106	113

Badane stowarzyszenia agroturystyczne poza poszerzaniem liczby rodzajów organizowanych usług (szerokości asortymentu usług) zwiększały również liczbę organizacji tych samych rodzajów usług (głębokość asortymentu usług). Tym samym w badanym okresie w obu grupach stowarzyszeń nastąpił znaczny wzrost ogólnej liczby świadczonych usług (długości asortymentu usług). W trzecim roku badań w porównaniu z pierwszym nastąpił wzrost ogólnej liczby usług (tych samych rodzajów) organizowanych przez stowarzyszenia będące w związkach o 43,0% i przez niebędące w związkach o 124,8% (tab. 4). Średnio stowarzyszenie będące członkiem związku agroturystycznego organizowało w pierwszym roku badań 18,4 różnych usług, a w roku trzecim organizowało ich 26,3. Stowarzyszenie natomiast niebędące członkiem związku agroturystycznego tych usług organizowało odpowiednio 23,4 i 52,9. Tak duża przewaga analizowanej aktywności usługowej, od początku do końca badań, stowarzyszeń niezintegrowanych nad zintegrowanymi mogła wynikać stąd, że te pierwsze same w sobie wykształciły kreatywność działania, a te drugie oczekiwały na inicjatywę ze strony swojego związku regionalnego.

W grupie stowarzyszeń agroturystycznych należących do związków najliczniej organizowanymi przez nie średnio w roku usługami były w kolejności: grzybobrania, różnego rodzaju zbiory i kuligi. Natomiast najmniej licznie organizowane były w kolejności: wyścigi, przeglądy kulturalne, widowiska, turnieje i rajdy. Druga grupa badanych stowarzyszeń najliczniej organizowała usługi w kolejności: wędkowania, spotkania, grzybobrania, kuligi, zwiedzanie muzeów i festyny. Natomiast najmniej licznie w tej grupie stowarzyszeń organizowane były usługi w kolejności: koncerty, zbiórki pomocowe, widowiska, zawody i miodobrania.

Na zróżnicowane świadczonych rodzajów usług w obu grupach badanych stowarzyszeń agroturystycznych oprócz intensywności (szerokości) zaangażowania (tab. 3) miała również wpływ częstotliwość (powtarzalność) organizowanych odpowiednio rodzajów usług w roku przez stowarzyszenie agroturystyczne. I tak w grupie stowarzyszeń zintegrowanych z najmniejszą częstotliwością (liczbą w przeliczeniu odpowiednio na organizujące stowarzyszenie w roku) średnio organizowane były usługi w kolejności: przeglądy, wyścigi, widowiska, koncerty i turnieje. Z najwyższą częstotliwością w tej grupie stowarzyszeń natomiast świadczone były następujące rodzaje usług w kolejności: zbiory, grzybobrania, kuligi, wędkowania i inne. Spośród jednak proponowanych turystom atrakcji zarówno w kraju, jak i za granicą coraz większą wagę turyści przywiązują do korzystania z dóbr szeroko pojętej kultury [Kurtyka 2006].

Siła związku (mierzona współczynnikiem korelacji r) pomiędzy liczbą wykonywanych rodzajów usług przez te stowarzyszenia a liczbą stowarzyszeń organizujących te usługi wynosiła w całym okresie badań 0,67. W drugiej grupie stowarzyszeń niezwiązkowych z najwyższą częstotliwością wykonywane były usługi w kolejności: wędkowania, grzybobrania, zwiedzanie muzeów, spotkania i kuligi. Z najmniejszą natomiast częstotliwością wykonywane były usługi w kolejności: widowiska, miodobrania, zbiórki pomocowe, przeglądy i zawody. Siła związku pomiędzy liczbą wykonywanych rodzajów usług a liczbą organizujących je stowarzyszeń wynosiła w całym okresie badań 0,75.

Oprócz zakresu organizowanych rodzajów usług i częstotliwości ich wykonywania przez stowarzyszenia do osiągnięcia wysokiego poziomu satysfakcji turystów korzystających z tych usług istotna jest ich jakość. Stąd konieczna jest ocena wykonywania tych usług przez badane stowarzyszenia. Poziomy ocen poszczególnych rodzajów usług w skali 5-stopniowej dokonane przez zarządy badanych stowarzyszeń różniły się znacząco w obu badanych grupach (tab. 5).

Tabela 4. Liczba rodzajów usług świadczonych przez stowarzyszenia agroturystyczne w badanych grupach
 Table 4. The number of services rendered by agro-tourist associations in surveyed groups

Lp. No	Usługi – Services	Stowarzyszenia agroturystyczne Agro-tourist associations					
		należące do związków belonging to unions			nienależące do związków not belonging to unions		
		rok – year					
		1	2	3	1	2	3
1	Festyny – Picnics	11	14	18	46	56	57
2	Festiwale – Festivals	0	0	0	2	8	10
3	Zjazdy – Congresses	10	11	10	4	7	11
4	Spotkania – Meetings	28	32	37	84	120	139
5	Planery – Out-door meetings	10	10	13	4	6	8
6	Widowiska – Spectacles	1	2	3	1	1	2
7	Przeglądy – Parades	2	1	2	2	4	4
8	Turnieje – Tournaments	1	3	2	12	15	20
9	Rajdy – Rallies	2	2	2	2	3	4
10	Zawody – Competitions	3	4	3	0	1	3
11	Koncerty – Concerts	4	4	3	0	1	2
12	Loty – Flights	0	0	0	0	0	0
13	Wyścigi – Races	0	1	1	0	0	0
14	Jazdy – Drives	15	20	21	6	6	6
15	Kuligi – ledging avalcades	36	45	70	56	79	89
16	Złazy – Climb downs	0	0	0	0	0	0
17	Polowania – Huntings	6	8	9	12	20	24
18	Splywy – Canoeing	15	15	28	21	30	45
19	Wędkowania – Fishing	40	44	58	89	214	310
20	Letnie szkoły – Summer schools	8	9	12	4	9	8
21	Akademie – Academies	0	0	0	0	0	0
22	Muzea – Museums	0	0	0	25	56	87
23	Pokazy – Shows	15	22	27	37	45	61
24	Miodobrania – Honey harvest	5	6	6	2	2	2
25	Grzybobrania – Mushrooming	89	80	92	50	137	142
26	Zbiory – Harvest	45	59	74	0	0	0
27	Zbiórki pomocowe – Aid hut rounds	3	2	6	1	1	1
28	Inne – Others	37	43	56	8	19	22
	Suma – Total	386	437	553	468	840	1057

W grupie stowarzyszeń zintegrowanych najniżej przez nie ocenione zostały wyścigi, a najwyższej polowania. Średnia ważona dla tych ocenianych przez nich rodzajów usług wynosiła odpowiednio 3,50 i 5,00. Przy czym należy zaznaczyć, że oba rodzaje usług organizowane były tylko przez pojedyncze stowarzyszenia. Stąd oceny te mogą być znacząco subiektywne. Szczególnie może to dotyczyć oceny tylko raz w roku organizowanych wyścigów. Ogółem średni ważony poziom ocen wszystkich organizowanych usług w analizowanej grupie stowarzyszeń wynosił 4,31.

Współczynnik korelacji liniowej (r) pomiędzy średnimi poziomami ocen usług a liczbą odpowiednio organizujących i tym samym oceniających je stowarzyszeń w tej grupie wynosił 0,56. Siła związku natomiast pomiędzy średnimi poziomami ocen usług a liczbą usług organizowanych przez tę grupę stowarzyszeń wynosiła tylko 0,36 (r). Tak więc w badanej grupie stowarzyszeń średni ważony poziom ocen organizowanych usług był w większym stopniu zależny od liczby stowarzyszeń organizujących te usługi niż od liczby organizowanych usług.

Tabela 5. Rozkład samoocen stowarzyszeń agroturystycznych w zakresie realizowanych przez nie usług w badanych grupach

Table 5. Agro-tourist associations self-options about the realized services in surveyed groups

Lp. No	Usługi – Services	Stowarzyszenia agroturystyczne Agro-tourist associations									
		należące do związków belonging to unions					nienależące do związków not belonging to unions				
		ocena – mark									
		5	4,5	4	3,5	3	5	4,5	4	3,5	3
1	Festyny – Picnics	5	0	4	0	1	2	3	8	0	0
2	Festiwale – Festivals	0	0	0	0	0	3	0	1	0	0
3	Zjazdy – Congresses	2	1	1	1	1	0	2	2	1	0
4	Spotkania – Meetings	2	3	6	0	0	4	2	7	0	0
5	Planery – Out-door meetings	2	0	3	1	1	2	0	1	0	0
6	Widowiska – Spectacles	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0
7	Przeglądy – Parades	1	0	1	0	0	2	1	0	0	0
8	Turnieje – Tournaments	1	0	1	0	0	2	1	1	0	0
9	Rajdy – Rallies	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
10	Zawody – Competitions	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0
11	Koncerty – Concerts	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1
12	Loty – Flights	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Wyścigi – Races	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
14	Jazdy – Drives	0	1	2	0	0	1	0	1	0	0
15	Kuligi – Sledging avalcades	5	1	2	0	0	5	0	6	0	0
16	Złazy – Climb downs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Polowania – Huntings	1	0	0	0	0	2	1	1	0	0
18	Splywy – Canoeing	3	0	2	0	0	2	2	1	2	0
19	Wędkowania – Fishing	4	0	3	0	1	2	1	7	0	0
20	Letnie szkoły – Summer chools	1	1	1	0	1	1	2	0	0	0
21	Akademie – Academies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Muzea – Museums	0	0	0	0	0	1	0	2	0	1
23	Pokazy – Shows	2	1	2	0	0	3	1	3	0	0
24	Miodobrania – Honey harvest	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0
25	Grzybobrania – Mushrooming	4	0	3	0	2	1	1	6	0	0
26	Zbiory – Harvest	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0
27	Zbiórki pomocowe – Aid hut rounds	0	1	2	0	0	1	0	0	0	0
28	Inne – Others	4	0	2	1	0	1	3	2	0	0

W grupie stowarzyszeń niezintegrowanych najniżej ocenione zostały koncerty (na 3,0), a najwyższej oceniono zbiórki pomocowe (na 5,0). Przy czym obie oceniane usługi organizowane były przez pojedyncze stowarzyszenia bardzo rzadko (raz lub dwa razy w roku). Ogółem średni ważony poziom wszystkich ocenianych usług w badanej grupie stowarzyszeń wynosił 4,38.

Współczynnik korelacji liniowej (r) pomiędzy średnimi ważonymi poziomami ocen a ilością odpowiednio organizujących ich stowarzyszeń w tej grupie wynosił 0,47. Siła związku natomiast pomiędzy średnimi poziomami ocen usług a liczbą organizowanych przez tę grupę stowarzyszeń wynosiła tylko 0,25 (r). Tak więc i w tej grupie stowarzyszeń średni ważony poziom ocen organizowanych usług zależał w większym stopniu od liczby stowarzyszeń organizujących te usługi niż od liczby organizowanych usług.

WNIOSKI

1. Stowarzyszenia agroturystyczne zintegrowane w odpowiednie związki regionalne w porównaniu ze stowarzyszeniami niezintegrowanymi liczyły średnio mniej swoich członków i z większym wśród nich udziałem gospodarstw agroturystycznych. Te mniejsze liczebności członków stowarzyszeń agroturystycznych z dużym udziałem w nich gospodarstw agroturystycznych mogły zdecydować o potrzebie integracji tych stowarzyszeń w związki regionalne, oczekując od tych ostatnich szeregu form pomocy.

2. Różnice poziomów średnich ważonych ocen odpowiednio ośmiu podstawowych grup zadań wykonywanych przez stowarzyszenia agroturystyczne zintegrowane i niezintegrowane nie przekroczyły 0,2 punktu oceny sześciopunktowej. Ogólne zaś średnie poziomy ocen tych ośmiu wykonywanych zadań pomiędzy analizowanymi grupami stowarzyszeń różniły się tylko o 0,03 punktu. Świadczy to o braku istotnego wpływu integracji w związki regionalne stowarzyszeń agroturystycznych na wzrost poziomu ocen wykonywanych zadań statutowych w porównaniu odpowiednio ze stowarzyszeniami niezintegrowanymi.

3. Członkostwo stowarzyszeń agroturystycznych w związkach regionalnych najprawdopodobniej stwarzało sytuację oczekiwania od tych ostatnich inspiracji i inicjacji do organizacji różnych rodzajów usług, a ta mogła być przyczyną znacznie mniejszego wzrostu aktywności tej grupy stowarzyszeń w poszerzaniu form organizowanych usług turystycznych niż stowarzyszeń niezintegrowanych zdanych tylko na własne inicjatywy i inspiracje.

4. Średnio zintegrowane stowarzyszenie agroturystyczne, mające wśród swoich członków większy udział gospodarstw agroturystycznych, prowadzących z reguły różnorodną i terminową produkcję rolniczą oraz usługi, tym samym dysponujących małymi zasobami wolnego czasu, osiągnęło w badanym okresie bardzo mały przyrost (ogólnie niemal trzykrotnie) świadczonych atrakcji turystycznych w porównaniu ze stowarzyszeniem niezintegrowanym (z mniejszym udziałem gospodarstw agroturystycznych).

PIŚMIENNICTWO

- Balińska A., 2006. Czynniki rozwoju agroturystyki w Polsce. *Rocz. Nauk. Stow. Ekon. Roln. Agrobiz.*, 8, 4, 28–32.
- Drejska N., 2005. Rola marketingu społecznego w turystyce. *Acta Sci. Pol., Oeconomia* 4 (2), 27–34.

- Kurtyka I., 2006. Popyt na usługi agroturystyczne. *Rocz. Nauk. Stow. Ekon. Roln. Agrobiz.*, 8, 4, 197–200.
- Pomianek I. M., 2006. Uwarunkowania rozwoju turystyki wiejskiej w wybranych gminach województwa warmińsko-mazurskiego. *Rocz. Nauk. Stow. Ekon. Roln. Agrobiz.*, 8, 4, 282–285.
- Tyran E., 2006. Produkty regionalne i tradycyjne jako atrakcja w turystyce wiejskiej. *Rocz. Nauk. Stow. Ekon. Roln. Agrobiz.*, 8, 4, 346–350.
- Zuba J., Zuba M., 2007. Analiza stopni integracji wybranych stowarzyszeń agroturystycznych w krajowej federacji agroturystycznej. *Annales UMCS, Lublin, sec. E, Agricultura* 62 (1), 151–161.

Summary. The questionnaire survey concerned 41 agro-tourist associations within 3 years. 21 of them belonged to regional agro-tourist associations and they constituted a separated sample. The other group (20) consisted of associations which didn't belong to regional agro-tourist associations. In the first group (21 associations) there were fewer members comparing to not belonging to regional associations. The number of members belonging to regional unions increased by only about 9.7% including agro-tourist households about 3.9%. The growth of the number of members in agro-tourist associations not belonging to regional unions was 24.1% and agro-tourist households up to 42.0%. The associations belonging to regional unions were less active as for services comparing to associations not belonging to regional unions. The average number of services rendered annually by an association from the first group in the surveyed period ranged from 18.4 to 26.3 but from the second group – the average the services was adequately from 23.4 to 52.9. The levels of self-esteem in both surveyed groups as for the quality of 23 kinds of services were very similar.

Key words: agro-tourist associations, integration, regional unions of agro-tourist associations, activity assessment